ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.10.2021
COM(2021) 633 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τις δραστηριότητες και τις διαβουλεύσεις της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων που αναφέρονται στο άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Εισαγωγή

Το άρθρο 31 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία[(1)] υποχρεώνει την Επιτροπή να υποβάλλει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες, τις έρευνες και τις διαβουλεύσεις που διεξάγει η συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων (στο εξής: ATCG). Η έκθεση δεν πρέπει να υπονομεύει τα εμπορικά συμφέροντα των φυσικών ή νομικών προσώπων.

Η παρούσα έκθεση παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες της ATCG το 2020.

2. Κανονιστικό πλαίσιο

Στόχος του κανονισμού είναι η παρεμπόδιση, αφενός, της θανατικής ποινής και, αφετέρου, των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε χώρες εκτός της ΕΕ, μέσω του περιορισμού του εμπορίου ορισμένων αντικειμένων. Γίνεται διάκριση μεταξύ:

- αντικειμένων που εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελούν αντικείμενο εμπορίου (παράρτημα II)· και
- αντικειμένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για νόμιμους σκοπούς, όπως ο εξοπλισμός για την επιβολή του νόμου (παράρτημα III) ή τα αντικείμενα για θεραπευτική χρήση (παράρτημα IV).

Το εμπόριο αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα III και στο παράρτημα IV υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς. Ειδικότερα, ο κανονισμός:

i. απαγορεύει την εισαγωγή, την εξαγωγή και τη διαμετακόμιση προς, από και μέσω της ΕΕ, αντικειμένων τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα II και στην πράξη χρησιμοποιούνται μόνο για τη θανατική ποινή ή για βασανιστήρια. Απαγορεύει επίσης την παροχή τεχνικής βοήθειας σχετικής με τα αντικείμενα αυτά, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στον τρόπο χρήση τους. Απαγορεύει επίσης τη διαφήμιση τέτοιων αντικειμένων σε έντυπα, στο διαδίκτυο ή στην τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, καθώς και την προβολή ή την προσφορά τους προς πώληση σε εμπορικές ή άλλες εκθέσεις·

ii. ορίζει την υποχρέωση λήψης προηγούμενης άδειας, κατά περίπτωση, για εξαγωγές αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα III, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή ή για βασανιστήρια, αλλά μπορεί να έχουν άλλες νόμιμες χρήσεις (π.χ. για την επιβολή του νόμου). Προηγούμενη άδεια εξαγωγής απαιτείται επίσης και για την παροχή τεχνικής βοήθειας ή μεσιτικών υπηρεσιών σχετικών με τα αντικείμενα αυτής της κατηγορίας. Το παράρτημα III δεν περιλαμβάνει:

    α) πυροβόλα όπλα που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 258/2012[(2)].

---

(1) ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1. Κατόπιν αρκετών τροποποιήσεών του, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2005, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (ΕΕ L 200 της 30.7.2005, σ. 1) κωδικοποιήθηκε στη συνέχεια ως κανονισμός (ΕΕ) 2019/125.

(2) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 258/2012, της 14ης Μαρτίου 2012, για την εφαρμογή του άρθρου 10 του πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, των εξαρτημάτων τους, των μερών τους και των πυρομαχικών, το οποίο επισυνάπτεται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου

β) είδη διπλής χρήσης που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/821[3]· ή

γ) αντικείμενα που διέπονται από την κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου[4]·
και

iii. ρυθμίζει το εμπόριο χημικών και φαρμακευτικών ουσιών (παράρτημα IV) που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή (π.χ. μέσω θανατηφόρου ένεσης). Έχει θεσπιστεί ειδική άδεια (ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής - ΓΑΕ) για τον έλεγχο των εξαγωγών των αναισθητικών χημικών ουσιών αυτού του είδους και για την αποτροπή της μεταφοράς τους για χρήση σε εκτελέσεις με θανατηφόρο ένεση, χωρίς όμως να περιορίζεται το εμπόριό τους για ιατρική, κτηνιατρική χρήση και άλλους νόμιμους σκοπούς.

3. Δραστηριότητες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων

Η ATCG συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[5] για να εξετάζει ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού κατά των βασανιστηρίων.

Η ATCG χρησιμεύει ως βήμα για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Επιτροπής και των εμπειρογνωμόνων από τα κράτη μέλη σχετικά με τις διοικητικές πρακτικές, καθώς και για τη συζήτηση ζητημάτων ερμηνείας του κανονισμού, τεχνικών θεμάτων όσον αφορά τα αντικείμενα που απαριθμούνται στους καταλόγους, εξελίξεων σχετικών με τον κανονισμό και κάθε άλλου ζητήματος που ενδέχεται να προκύψει. Επιπλέον, η Επιτροπή πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με την ATCG κατά την κατάρτιση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, σύμφωνα με τη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου[6].

Η ATCG πραγματοποίησε μία συνεδρίαση το 2020, στις 12 Οκτωβρίου, σε εικονικό περιβάλλον, για να ανταλλάξει πληροφορίες σχετικά με διάφορα θέματα (τα οποία συνοψίζονται κατωτέρω) που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού.

3.1. Εξελίξεις σχετικά με τη βασική πράξη

Η Επιτροπή ενημέρωσε την ATCG ότι σχεδιάζει την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξης και, στη συνέχεια, ζήτησε τη γνώμη της σχετικά με το εν λόγω σχέδιο κατ' εξουσιοδότηση πράξης για την τροποποίηση του κανονισμού —του παραρτήματος I (αρμόδιες αρχές των κρατών μελών) και του παραρτήματος V μέρος 2 (προορισμοί στους οποίους εφαρμόζεται η

εγκλήματος (πρωτόκολλο των ΗΕ για τα πυροβόλα όπλα), και για τη θέσπιση άδειας εξαγωγής, μέτρων εισαγωγής και διαμετακόμισης για πυροβόλα όπλα, μέρη και εξαρτήματά τους και πυρομαχικά (ΕΕ L 94 της 30.3.2012, σ. 1).

[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/821, της 20ής Μαΐου 2021, θέσπιση ενωσιακού συστήματος ελέγχου των εξαγωγών, της μεσιτείας, της τεχνικής βοήθειας, της διαμετακόμισης και της μεταφοράς ειδών διπλής χρήσης (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 206 της 11.6.2021, σ. 1).

[4] Κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών κανόνων που διέπουν τον έλεγχο των εξαγωγών στρατιωτικής τεχνολογίας και εξοπλισμού (ΕΕ L 335 της 13.12.2008, σ. 99).

[5] Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 2016, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (ΕΕ L 338 της 13.12.2016, σ. 1).

[6] ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 1.

ενωσιακή GEA)— ώστε να ληφθεί υπόψη η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ[7]).

3.2. Εμπορικές πληροφορίες: υποβολή στοιχείων

Η Επιτροπή παρουσίασε την πορεία των εργασιών σχετικά με την ετήσια έκθεση που αναφέρεται στο άρθρο 26 παράγραφος 3, ειδικότερα όσον αφορά τα δεδομένα που σκοπεύει να χρησιμοποιήσει. Ενημέρωσε επίσης την ATCG για την πρόθεσή της να επικαιροποιήσει το έντυπο υποβολής στοιχείων ώστε να συγκεντρώσει μεγαλύτερο εύρος δεδομένων πριν από την έναρξη της επόμενης διαδικασίας υποβολής στοιχείων.

3.3. Επανεξέταση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125

Η Επιτροπή υπέβαλε έκθεση σχετικά με την επανεξέταση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, με τα κύρια πορίσματα και συμπεράσματά της[8]). Η έκθεση παρουσιάζει ολοκληρωμένη αξιολόγηση του κανονισμού, αξιολογώντας τον αντίκτυπό του, την επιρροή του σε παγκόσμιο επίπεδο, τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες. Στην έκθεση περιγράφονται περαιτέρω μέτρα για να καταστεί ο κανονισμός πιο αποτελεσματικός και να διασφαλιστεί ότι θα συνεχίσει να συμβάλλει σημαντικά στην καταπολέμηση των βασανιστηρίων και της θανατικής ποινής.

Η Επιτροπή είχε συμπεριλάβει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στη διαδικασία επανεξέτασης, ειδικότερα μέσω ερωτήσεων αξιολόγησης και εικονικού εργαστηρίου (14 Μαΐου 2020). Σκοπός του εργαστηρίου ήταν να συγκεντρωθούν άμεσα παρατηρήσεις και να ακουστούν οι απόψεις και οι ιδέες των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τον τρόπο ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας του κανονισμού. Πραγματοποιήθηκαν ισορροπημένες και ζωηρές ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τα διάφορα θέματα που είχαν προταθεί για να διευκολυνθεί η συζήτηση. Συμμετείχαν εκπρόσωποι 16 αρμόδιων αρχών της ΕΕ, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και διεθνών οργανισμών, καθώς και άλλοι εμπειρογνώμονες.

3.4. Εμπόριο χωρίς βασανιστήρια — περιφερειακές και διεθνείς εξελίξεις

Η ATCG χρησίμευσε ως πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών και ευαισθητοποίησης σχετικά με τις περιφερειακές και διεθνείς εξελίξεις, με ιδιαίτερη αναφορά στην έκθεση του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο «*Towards torture-free trade: examining the feasibility, scope and parameters for possible common international standards*[9]) (Καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια: Εξέταση της σκοπιμότητας, του πεδίου εφαρμογής και των παραμέτρων για πιθανά κοινά διεθνή πρότυπα), όπου αναγνωρίζεται ότι τα κοινά διεθνή πρότυπα θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποτελεσματικότερη ρύθμιση στον τομέα αυτό. Ως επόμενο βήμα, ο ΟΗΕ θα συστήσει ομάδα κυβερνητικών εμπειρογνωμόνων για να συνεχίσουν τις εργασίες τους με βάση την έκθεση.

---

(7) Οι διατάξεις του κανονισμού εφαρμόζονται ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού όσον αφορά τη Βόρεια Ιρλανδία, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 του πρωτοκόλλου για τις Ιρλανδία/Βόρεια Ιρλανδία της συμφωνίας αποχώρησης, σε συνδυασμό με το παράρτημα 2 σημείο 47) του εν λόγω πρωτοκόλλου.

(8) COM(2020) 343 final της 30ής Ιουλίου 2020.

(9) Έκθεση του γενικού γραμματέα A/74/969 της 28ης Ιουλίου 2020.

Η ATCG ενημερώθηκε επίσης σχετικά με τις εργασίες για την έκδοση σύστασης[(10))] του Συμβουλίου της Ευρώπης (στο εξής: ΣτΕ) για τη θέσπιση πλαισίου που θα δίνει στα κράτη μέλη του ΣτΕ τη δυνατότητα να ρυθμίζουν αποτελεσματικότερα το εμπόριο αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση.

[(10)] Σύσταση CM/Rec(2021)2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με μέτρα κατά του εμπορίου αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (εγκρίθηκε στις 31 Μαρτίου 2021 κατά την 1 400ή συνεδρίαση των αναπληρωτών υπουργών).